

мкар

ТРУДОВА ² 2011 ПІДГОТОВКА

В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ

ВІДЧУТТЯ ЧАСУ
ДУХОВНА СКАРБНИЦЯ
ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ

ІНДЕКС 74646

Розділіть коло по узору на відповідну кількість частин. Так, наприклад, коло діаметром 4 см ділиться на 18 частин, коло більшого діаметра – на 24 частини. Узор прошийте по периметру кола прокладочними стібками (шов «уперед голка»). Досягнувши початку прошивки, зробіть друге коло стібків так, щоб усе коло було вкрите безперервною лінією стібків. Після цього тупим кінцем товстої голки просуньте через усі точки кола діаметри з ниток, які схрещуються в центрі (мал. 1, 2, 3 див. с.2 обкладинки).

Витягніть робочу нитку з зворотного боку на лицьовий, проведіть її по радіусу на протилежний бік кола, просуньте під одним із стібків кола і знову введіть у коло під стібком зліва від першого. Потім знову проведіть нитку по діаметру на протилежний бік. Продовжуйте роботу до тих пір, доки не буде заповнене все коло. Нитку закріпіть у центрі і нею ж виконуйте «павучок». Щоб нитка не накладалася на одну й ту ж нитку, в кінці кожного кола

(біля одного і того ж променя) робіть поворот і вводьте нитку у зворотному напрямку. Робочу нитку можна пропускати не тільки через пари ниток, з яких складаються промені, але і через кожну нитку. Закінчивши «павучок» переходьте до другого ряду стібків. Вузликові шви можна поєднувати з оздоблювальними швами (мал. 2).

Із виконаних таким способом 12 кіл можна зробити оригінальну ажурну окантовку для серветки з тканини (мал. 4–6, див. с.3 обкладинки). В центрі іншої серветки помістіть велике коло із 48 променів. У ньому спочатку стягніть промені попарно двома рядами вузливих швів, потім проштопайте середину і вишийте штопку на кожних 8 парних нитках. Навкруги розташуйте 12 маленьких кіл, їх виконання починайте з проштопування середини, потім по черзі обведіть на 2/3 висоти 4 пари ниток і стягніть їх колом вузликового шва. Виконайте останнє коло вузливим швом (мал. 4).

Ми з учнями 5 класу вишили по одній квіточці технікою «голкеве мереживо», листочки вив'язали гачком, зробили корзину із старого солом'яного капелюха, все зібрали – вийшла гарна композиція (мал. 5).

Картини з вовни. На картон нанести клей і приклеїти до нього байку. Зверху викласти пасма вовни – це тло для майбутньої картини. Наприклад, ви задумали зробити картину «Поле маків». Для цього верхню частину картини викладаєте пасмами синьо-голубих відтінків, як небо, а нижню – зеленими з різними відтінками, що імітують траву. Потім беремо пасмо червоного кольору і додаємо до нього темне або світле пасмо, щоб відтінити. Пасма намотати на два пальці і викласти отриману пелюстку на тло, так формуємо квітку. Серединку квітки викладаємо пінцетом (попередньо підстригаючи пасмо на 1 мм). Щоб отримати стебло квітки, невеличке пасмо злегка скручуємо. Готову картину накриваємо склом і заправляємо в рамку (мал. 6).

Анатолій ЧУМАК

Особливості організації та змісту уроків із ручної художньої обробки матеріалів учнями основної школи

Ручна художня обробка матеріалів є внутрішнім стимулом, який заохочує як дорослих, так і підлітків до активної творчої діяльності. Емоційне задоволення

після вдалого виконання виробу пробуджує потребу особистості до вдосконалення власної майстерності, виготовлення кращого виробу як у художньому,

так і в естетичному плані.

В шкільному віці захоплення ручною художньою обробкою матеріалів викликане бажанням творити нове, підкоряти матеріали, що не мають вираженої форми, практично відходи, які після обробки набувають певного побутового та художнього значення. Крім того, бажання підлітків виділитись серед однолітків, стати центром уваги збуджують зацікавленість до майстерності та вміння володіти ножем, випалювачем, карбівками, розробками нових орнаментальних зображень тощо.

Для творчості на заняттях із ручної художньої обробки матеріалів необхідні відповідні умови та вимоги до школярів. На першому плані стоїть забезпечення навчального процесу матеріалами.

По-друге, має бути відповідна база інструментів та верстатного парку, яка дозволить працювати продуктивно, по-третє, перспектива отримання в майбутньому відповідної професії.

Сьогодні більшість дітей, яка проживає в міських умовах, не займається фізичною працею. Це пов'язано з умовами побуту міста та побутом населення. Крім того, матеріальна скрута освітянських шкіл не дає можливості створити умови повноцінної фізичної праці в майстернях та за межами шкіл на виробництві. Успіхи в процесі праці породжують у школярів впевненість у своїх силах, розвивають волю при досягненні поставленої мети. В процесі роботи учні долають бар'єр вагання, нерішучість перед новим видом своєї діяльності, в уяві школяра повинен виникнути, образ майбутнього виробу, який вимагає від нього вміння спостерігати, логічно мислити, узагальнювати отриману інформацію.

Як підтверджує практика, виготовлення виробів завершується позитивно, школярі отримують певний емоційний заряд і задоволення від вирішеної проблеми, що є потужним чинником зацікавленості до даного виду діяльності. Працюючи над художнім виробом, особистість пізнає сама себе, вчиться достойно оцінювати власну роботу, проводити порівняльний аналіз своєї роботи з роботами товаришів, що призводить до відчуття колективізму.

Залучаючи школярів до ручної художньої обробки матеріалів, необхідно звернути увагу на ряд актуальних положень, які мають забезпечувати ефективність проведення занять: глибоку мотивацію трудової діяльності школярів; оптимальне гармонювання методів та прийомів викладання нового матеріалу; постійне стимулювання трудової діяльності та контроль за нею; оптимальні психологічні та естетичні умови навчально-трудої діяльності учнів; необхідність добору доступного для сприймання шко-

лярами навчального матеріалу; зацікавленість у виконанні трудових завдань. Звертаючи увагу на розвиток зацікавленості до виконання трудових завдань, М. І. Стельмахович зауважував: «Людину, особливо дитину, завжди захоплювали вироби народних майстрів-умільців, бо в них зосереджені творчість і праця — через мистецтво виховується творча воля дітей».

Творче використання набутих знань та вмінь у процесі роботи над виробами сприяє їх поглибленню та конкретизації, викликає практичну потребу в нових знаннях, синтезує теорію і практику на основі політехнічної освіти, розвиваючи стійкий інтерес до обраного виду діяльності особистості. Процес роботи над виробом, його розробкою гармонійно поєднує науку і творчість школяра, стає стимулом активності в досягненні поставленої мети. Проте ми можемо впевнено констатувати той чинник, що з ряду соціально-економічних причин художня обробка матеріалів учнями в школі лишається в багатьох випадках відірваною від основ наук.

Не завжди загальнотрудова підготовка містить систему теоретичних і практичних занять, забезпечених необхідною кількістю вправ при виконанні визначених видів робіт, об'єму роботи, що мають виконати школярі. В даних умовах не доцільно говорити про ручну художню обробку матеріалів, яка організована на основі творчості і спрямована на розвиток естетичного виховання учнів. Праця школярів недостатньо пов'язана з формуванням умінь використовувати на практиці засвоєні ними загально-трудова вміння та навички, отримані в процесі занять у майстернях. Крім того, проведення занять із ручної художньої обробки матеріалів має низький рівень матеріального технічного забезпечення, не враховує регіональні особливості та традиції народних промислів і ремесел.

Тому вище назване має негативний вплив на мотиваційний бік проведення занять, як під час навчально-виховного процесу в майстернях, так і при проведенні позакласної роботи. Для гнучкого зв'язку ручної художньої обробки матеріалів та дійового і цілеспрямованого характеру навчально-виховного процесу в школі велике значення має ґрунтовна розробка цілісної системи способів та прийомів, які б розкривали наукові основи організації праці.

При визначенні певної навчальної теми вчитель повинен встановити закономірності використання знань та вмінь, яких набули учні в процесі занять із технічної праці, які трудові завдання треба розробити для учнів при спостереженні за своїми діями, під час екскурсії на виробництво, при перегляді відео- чи кінофільму тощо. Потім використовувати дані спостережень у процесі проведення занять.

Учителі-новатори м. Кривого Ресу, такі як заслужений учитель України В. М. Гончаренко (Довгинцівська педагогічна гімназія), В. А. Халік (Новопільська ЗСШ); старший учитель І. В. Лемешенко (ЗСШ № 87), учитель-методист Б. П. Ячніков (ЗСШ № 4) та інші, при плануванні кожної навчальної теми використовують різноманітні форми, методи та прийоми, наповнюючи її виробничим матеріалом, який добирають учні у своїх повсякденних спостереженнях.

При організації занять із художньої обробки матеріалів на базі шкільних майстерень та комп'ютерних класів школярів доцільно розкрити поняття продуктивної праці і ручної художньої обробки матеріалів, їх характер, зміст та основні вимоги до праці учнів.

Із практики відомо, що зміст художньої обробки матеріалів в основній школі, як правило, носить обслуговуючий характер. Він спрямований на систематичне обслуговування кабінетів школи, її інтер'єра, виготовлення

навчально-роздаткового матеріалу, іграшок для учнів молодших класів, дитячих будинків, сувенірів і подарунків для рідних, близьких, знайомих. В основу ручної художньої обробки матеріалів покладено принцип реалізації наступності в межах курсу трудового навчання та його зв'язку з іншими дисциплінами: малювання, креслення, ліплення, тобто тими, які вивчаються в початковій школі та початковими поняттями креслення.

Організація ручної художньої обробки матеріалів вимагає від учителів шкіл розв'язання таких питань, як: планування праці; визначення психолого-педагогічних умов проведення занять; вибір форми організації занять; вибір об'єктів праці; облік і оцінка результатів праці школярів; розробка методики проведення занять із нестандартним обладнанням та використання його з дотриманням правил техніки безпеки та виробничої санітарії; виготовлення нового інструменту руками школярів в умовах майстерні. Проте педагоги-новатори Л. Д. Ружинський, В. М. Отришко (ЗСШ № 107), В. М. Гончаренко (Педагогічна гімназія), вчитель I категорії О. В. Мірошнік (дитячий інтернат № 9) та інші, працюють за власними програмами з ручної художньої обробки матеріалів.

З метою підвищення ефективності проведення занять із ручної художньої обробки матеріалів ми розробили варіативну робочу програму «Ручна художня праця». Мета і зміст діяльності учнів відповідно цієї програми полягають у наступному:

1) розширити знання про основні види декоративно-прикладного мистецтва, про їх властивості, виробити поняття залежності між змістом виробу та його художнім рішенням;

2) удосконалити знання та вміння декоративної переробки форми предмета, мати поняття про стильову єдність всього декоративного оформлення предмета;

3) ознайомити учнів із різними видами матеріалу, що використовується, способами їх отримання і їх властивостями;

4) ознайомити школярів з інструментами, їх виготовленням і загостренням;

5) сприяти моральному вихованню і художньому розвитку учнів;

6) формувати естетичне ставлення до навколишнього середовища, праці, природи.

Загальновідомо, що для проведення повноцінних занять із будь-якої дисципліни потрібне планування пізнавальної діяльності школярів. При проведенні занять із ручної художньої праці необхідно розв'язати ряд завдань: провести раціональну аналогію навчання з виконанням практичних завдань, узгодити план роботи майстерні, комп'ютерних класів із загально-шкільними планами. Узгоджено має бути не тільки проведення занять в основний робочий час, але й враховані позакласні години роботи в майстернях, комп'ютерних класах. Тільки потім складається календарно-тематичний план. У даному випадку ми пропонуємо скласти детальну педагогічно-технологічну карту, яка включає: дату проведення; час проведення заняття; місце проведення; об'єкт праці; профорієнтаційну роботу; прилади та матеріали; дидактичну, розвиваючу, виховну та профорієнтаційну мету; види наочності.

Треба врахувати знання, які учні отримали раніше і вказати знання, які вони отримають. Дана карта може розроблятися на півроку або на рік. Мета розробки педагогічно-технологічної карти – ґрунтовна подача знань із врахуванням отриманих знань при закінченні вивчення тієї чи іншої теми. Особлива увага має звертатись на вміння та навички, отримані в процесі навчання.

Педагогічно-технологічна карта виконує значну соціально-виховну функцію, яка забезпечує комплексний підхід до навчаль-

но-трудового процесу не тільки в урочний час, вона розрахована і на продовження позакласної роботи. Відомо, що позакласна гурткова робота проводиться за інтересами школярів. Проте з досвіду відомо, що більшість школярів майже не відвідує гуртки. Це викликано небажанням займатись нецікавою справою.

Розробляючи педагогічно-технологічну карту важливо звертати увагу на об'єкти праці, які є важливою ланкою в системі організації ручної художньої праці в класній та позакласній роботі. Об'єкти праці доцільно вибирати з таким розрахунком, щоб кожна вправа готувала школярів до виконання наступної, сприяла засвоєнню матеріалу і доводила вивчене до логічного використання.

Пристаюючи до вибору об'єкта праці, необхідно звернути увагу на технологічне оснащення. Для проведення робіт із виготовлення виробів необхідно підготувати інструменти, які будуть зручними в процесі роботи, ними треба забезпечити кожне робоче місце. В кожній шкільній майстерні є всі умови для виготовлення деяких специфічних інструментів, які не випускаються промисловістю. До розробки та виготовлення бажано залучати старшокласників, у яких є досвід роботи на верстатах та з більш складними інструментами. Розробку деяких нових інструментів доцільно проводити за допомогою комп'ютерного обладнання, що створює умови для поглибленої роботи з комп'ютерною технікою.

Виготовивши необхідне обладнання, доцільно провести ґрунтовний аналіз об'єктів праці. В першу чергу вони мають забезпечувати виконання таких вправ: оволодіння практичними знаннями, вміннями та навичками по визначенню технічних вимог та планування технологічного процесу; виконання нових операцій на базі набутих умінь та навичок; раціональне використання інструментів та матеріалів; оволодіння

нестандартним обладнанням та керування типовим.

Практично робота над виробами має носити продуктивний, творчий характер цікавий для школярів. Виготовляючи вироби, школярі повинні використовувати та опанувати якомога більшою кількістю трудових прийомів та операцій, що створює умови формування професійної стійкості та зацікавленості до даного виду діяльності. Крім того, поробки мають складатися з деталей різноманітних за розмірами, формою, з різних матеріалів та різної точності виготовлення і чистоти обробки.

На перших етапах виконання робіт бажано підбирати такі об'єкти праці, які б носили типовий характер при їх виготовленні — це створює об'єктивні умови виготовлення документації менш складної і в меншій кількості, ніж при різноманітних виробках.

Ми звернули увагу на те, що проведення позашкільної роботи в гуртках вимагає більших зусиль від керівників гуртків, ніж при роботі в шкільних майстернях, де виготовляються типові деталі чи вузли. Зацікавленість до гурткової роботи в школярів вища тому, що в них є всі об'єктивні умови працювати за власним інтересом, їм надається більше самостійності, ніж у процесі урочної роботи.

Ефективність трудового навчання і його продуктивність під час ручної художньої обробки матеріалів певною мірою залежить від умов, у яких вони організовані. При проведенні занять необхідно виконувати основні умови організації занять та матеріально-технічної бази. В першу чергу необхідні: санітарно-технічне забезпечення, устаткування робочих місць для школярів чи гуртківців; ґрунтовне інструктування учнів із правил техніки безпеки та виконання пробних вправ; використання технічних засобів навчання, добір згідно програм діа-, кіно-, відео-фільмів; наявність інструкційних карток на робочих місцях.

Практично організація художньої ручної обробки матеріалів сьогодні носить символічний характер. Проте необхідно зауважити, що трудове навчання, за своєю суттю, націлене на отримання учнями теоретичних знань та певних умінь і навичок, пов'язаних з основними спеціалізаціями промисловості. Учні отримують навички слюсарних, токарних, столярних та деяких сільськогосподарських електромонтажних робіт, іншими словами, оволодіють прийомами виконання певних виробничих операцій. Дані види робіт не вимагають творчого підходу, тому що вони вивчаються, як автоматизована дія.

При художній ручній обробці матеріалів, певна річ, потрібна робота мозку, яка спрямована на творчий підхід до розробки виробу, осмислення операційних дій, виконання незнайомих прийомів. В процесі цієї роботи учні повинні більш спрямовано використовувати свої знання, набуті життєвим досвідом та в процесі навчання в шкільних майстернях.

Художня ручна обробка матеріалів розрахована на продовження поглиблення знань, умінь та навичок, отриманих у процесі навчання в шкільних майстернях. Працюючи над художньою ручною обробкою матеріалів на уроках трудового навчання, учні основної школи свідомо засвоюють трудові операції, з'ясовують основи наук та їх практичне використання під час виготовлення виробів, конкретизують отримані знання на уроках. Завдяки трудовому навчання в процесі гурткової роботи школярам вдається швидше орієнтуватись у розробці та виготовленні об'єктів праці, необхідних приладді та інструментах.

Крім того, вони повинні більш детально і самостійно розробити сам виріб, тобто його технологію виготовлення, а сам виріб перестане бути окремим технічним вузлом чи деталлю, яку запропо-

новано виготовити на уроці праці. Працюючи з певним об'єктом праці, учні розкривають спільність у виготовленні всього виробу та деталей, із яких він складається. Вони повинні проявити свої інтелектуальні здібності та характер у досягненні поставленої мети. В. О. Сухомлинський наголошував на тому, що через злиття розумової та фізичної праці — дотонкий рух рук здійснює такий же тонкий задум, підлітки стають мудрими мислителями, дослідниками та відкривателями істини, а не користувачами готових знань.

Така робота розкриває нові непізнані школярами горизонти творчої діяльності. Працюючи над певними виробом, продумуючи технологію його виготовлення, вони повинні продумати, який використовувати матеріал, які потрібні для роботи інструменти. В більшості випадків учні розробляють пристосування для роботи над виробом.

Так, у Довгінцевській педагогічній гімназії під керівництвом заслуженого вчителя України В. М. Гончаренка майже половина всього оснащення розроблена гуртківцями, які для покращення обробки деревини створили шліфувальні пристрої, за допомогою яких проводиться обробка плоскої поверхні. Розроблена технологія виготовлення різців із полотна слюсарної ножівки в умовах майстерні школи та деякі інші пристосування й інструменти, які створюють умови продуктивної творчої праці.

Ручна художня обробка матеріалів дозволяє вивчати та розвивати певні позитивні нахили учнів, їх індивідуальні здібності, професійні інтереси та наміри. В результаті цієї діяльності в учнів основної школи розширюється світогляд, формується стійкий інтерес до певної професії. Це викликано, очевидно, тим, що вони більш ґрунтовно засвоюють основи наукового виробництва, здобувають спеціальні знання з основ обраного фаху, який

відповідає їхнім інтересам, і займаються конкретною, цікавою для них роботою.

Ручна художня обробка матеріалів на уроках трудового навчання має проводитись регулярно та систематично, що створює умови для досягнення мети, поставленої перед нею. Основна мета такої діяльності — завантаження вільного часу школярів. Загальновідомо, що підліток проводить більшу частину вільного часу в домашніх умовах без догляду дорослих. Зрозуміло, що цей час він використовує на власний розсуд. Звідси різке зростання останнім часом дитячої злочинності, бо більшість будинків дитячої творчості не працюють, а заклади освіти (школи) неспроможні за браком коштів задовольнити потреби підлітків в активній позитивній діяльності.

Тому зараз актуальною є систематична, послідовна робота з підлітками в позаурочний час. Добре організована, цілеспрямована позакласна робота виконує не тільки виховні функції, але й сприяє загальному фізичному, розумовому та інтелектуальному розвитку особистості, професійній спрямованості. Це викликано тим, що позаурочна робота проводиться на добровільних засадах. Підлітки самостійно обирають собі вид діяльності і в тому випадку, коли він цікавий, продовжують своє вдосконалення протягом усього життя. Вільний вибір своєї пізнавальної діяльності на початкових етапах практично залежить від раціональної організації позакласної роботи керівниками гуртків.

Як підтверджує життєвий досвід, там, де керівник не працює на швидкий результат, залишається майже постійний контингент гуртківців. Особливо це видно на гуртках фізичного виховання, де на першому плані результат, а потім сама особистість із її фізичними та розумовими здібностями. Постійність контингенту та зацікавленість справою залежить

від підходу до організації позаурочної роботи, різноманітності видів виконуваних робіт та деяких інших чинників, що вагомо впливають на пізнавальну діяльність школярів.

Розглядаючи проблему організації позаурочної роботи, доцільно зауважити, що у своїй більшості вона ґрунтується на вузькому напрямі. Це може, як правило, бути фізичне або естетичне спрямування.

Отже, з огляду на все означене вище можна зробити наступні висновки. Комплексне планування проведення занять із ручної художньої обробки матеріалів має здійснюватись як єдине ціле. Навчальний процес у шкільних майстернях і проведення позакласної роботи не можуть дублювати одне одного, необхідно дотримуватись принципу добровільного відвідування учнями гуртка, а гурткова робота не має бути продовженням урочної.

Якщо позакласна робота проводиться в будинках дитячої творчості, то педагогічно-технологічну карту варто складати у відповідності до шкільних програм. При цьому обов'язково врахувати знання учнів відповідно до вікових особливостей, що створить умови плідної роботи та творчої діяльності школярів. Поурочне планування не треба обмежувати змістом програм із трудового навчання загальноосвітніх шкіл, а створювати умови самостійності, творчості, бажання праці. В плани роботи майстерень, де проводяться заняття, потрібно вводити виготовлення нового нестандартного обладнання та інструменту, який буде використовуватись при виконанні поробок.

Крім поповнення майстерень матеріалами, доцільно планувати екскурсії на природу, де в повній кількості є природні матеріали, які можна використовувати не тільки при проведенні занять із художньої обробки матеріалів, але й при побудові моделей різноманітних художніх виробів та

механізмів. Практично навколишнє середовище є основним постачальником матеріалів для роботи в шкільних майстернях та виготовлення поробок у гуртках. Обов'язковим є планування профілактичних заходів із покращення санітарно-гігієнічних умов роботи і дотримання правил техніки безпеки.

При доборі об'єктів праці доцільно звертати увагу на доступність їх для виконання школярами. При проведенні дослідження виявлено, що переважна більшість школярів вибирає складніші об'єкти праці, ніж їм дозволяють вікові і фізіологічні особливості та знання, отримані в процесі навчання в шкільних майстернях.

З досвіду відомо, що такі учні не справляються з роботою, а відповідно в них пропадає цікавість до даної справи і зникає бажання працювати взагалі. Тому при виборі об'єктів праці треба виконувати дидактичний принцип доступності та посиленості з врахуванням вікових особливостей. Об'єкти праці варто вибирати з таким розрахунком, щоб кожна вправа поступово ускладнювалась і несла в собі пізнавальні можливості для формування особистості, викликала зацікавленість.

На початкових етапах необхідне проведення навчально-тренувальних вправ, які не будуть займати переважну частину робочого часу, як теоретичні знання, особливо в позаурочній роботі. Діти приходять на заняття не вивчати теоретичну частину, а працювати, тому при використанні навчальних вправ не потрібно гаяти зайвого часу на їх автоматичне відпрацювання.

Кожний учитель, керівник гуртка повинен уважно слідкувати за робочим процесом. При роботі в школярів виникає напруження уваги, концентрація значних зусиль при виконанні деяких операцій. Керівник гуртка має змінювати вид діяльності, а після відпочинку робота буде виконана. Якщо зміна діяльності вчителем

або керівником гуртка проведена коректно, без зауважень то відповідно учень отримає задоволення від виконаної роботи.

Одночасно необхідно пам'ятати, що недоцільно переходити до нового завдання, не опанувавши попередній матеріал. Невідпрацьований певний виробничий прийом приведе до того, що в процесі роботи підліток буде стикатись із незнайомими прийомами, а це створює певні проблеми для виготовлення виробу.

Аналіз програм із трудового навчання показує, що вони дозволяють учителям самостійно на власний розсуд замінювати основні розділи. Кожний учитель має право на заміну основних розділів до 40 % основного часу. Це положення стосується і планування гурткової роботи. Звертаючи увагу на матеріальну скруту в сучасних шкільних майстернях та будинках юнацької творчості, набуває популярності робота з природним матеріалом: із глиною, лозою;

відходами побутових предметів: битий посуд, віконне та пляшкове скло; з кісточками плодів культур, паперовими коробками, які можуть стати художніми виробами, маючи свою естетичну, художню та товарну цінність. Тому ручна художня обробка матеріалів є однією з провідних ланок сучасних технологій, які треба використовувати в навчально-виховному процесі школи та позакласній роботі з підростаючим поколінням.

Василь ГЕТТА, Олексій ТОРУБАРА

Педагогічні умови ефективної профільної та професійної підготовки школярів

Сучасний етап розвитку суспільства, промисловості ставить якісно нові завдання в підготовці підростаючого покоління до трудової діяльності, повсякденного життя. Науково-технічний прогрес вимагає від людини професійної компетентності, творчої активності, здатності навчатися впродовж життя, самовдосконалюватися, бути конкурентноспроможним і в той же час мати високу самосвідомість. Сучасний кваліфікований працівник повинен бути всебічно розвиненим, технічно освіченим, культурним, спроможним створювати і вдосконалювати нову техніку, нові технології виробництва.

Як показують дослідження і досвід, зазначених якостей можна

досягти, якщо в процесі навчання в школі в учнів закласти їх основи, а потім розвивати далі. Без такої основи, в подальшому їх формувати не тільки важко, а часто й неможливо. Найсприятливіші умови для цього виникають при профільній та професійній підготовці, якщо вона ведеться з дотриманням ряду педагогічних умов.

Перш за все треба пам'ятати, що формування знань, умінь, світогляду й особливо якостей особистості вимагає системного, комплексного підходу і певного тривалого часу. Кожне нове знання чи вміння має органічно «вписатися» в систему наявних і стати не тільки засобом здобуття нових знань та вмінь, а й розвитку людини, формуванням

особистісних якостей. Будь-яка якість особистості є багатоконпонентною, а кожний компонент потребує свого розвитку, педагогічного впливу, часу. Наприклад, формування технічного мислення вимагає наявності в людини системи технічних понять, уміння порівнювати та співставляти, класифікувати явища і процеси, аналізувати, узагальнювати, робити висновки, абстрагуватись тощо. Кожна із складових мислення не має меж для вдосконалення. Чим більше в людини розвинуті компоненти мислення, тим вона краще мислить. Отже, чим раніше ми почнемо формувати і розвивати технічне мислення, тим більшого успіху досягнемо, а тим самим будемо спрямовувати школярів на успішну технічну діяльність у майбутньому.

Очевидно, що однією з важливих умов ефективної профільної і професійної підготовки старшокласників є *раннє закладання в основи наук формування тих компонентів, які в подальшому стануть основою їх професійного спрямування.*

Зрозуміло, що переважна більшість молодших школярів, підлітків вчать не для майбутнього. Це їх повсякденне заняття, своєрідна робота. Завдання ж учителів, батьків виявити схильність

